

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ กับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ตลอดจนศึกษาถึงปริมาณเงินที่ส่งกลับ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ. ศ. 2540 (Report of the Migration Survey 1997) ซึ่งดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี และทำการสำรวจพร้อมกันทั่วประเทศ ในช่วง เดือนกันยายน ถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานคร ในเวลา 2 ปี ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป และมีงานทำ จำนวนตัวอย่าง 1,118 ราย โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและสอบถามเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านเท่านั้น

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา คือ การส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน รวมทั้งปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน ส่วนตัวแปรอิสระนั้นแบ่งเป็นปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพปัจจุบัน และระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัยก่อนย้าย ภาคที่อยู่อาศัยก่อนย้าย ลักษณะการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่ย้ายมาอยู่ในแหล่งปลายทาง และเหตุผลของการย้ายถิ่น โดยสมมติฐานหลักของการศึกษาคือ “ผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่แตกต่างกันน่าจะมีการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านแตกต่างกันด้วย” ทั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานย่อยในแต่ละลักษณะเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงความแตกต่างให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นหรือลักษณะทั่วไปของผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ได้นำเสนอในรูปของตารางการกระจายความถี่ (Frequency Distribution Tables) ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ กับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน และปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้านนั้น นำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ (Cross-tabulation) และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคส์แควร์ (Chi-Square) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาถึงการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน และส่วนที่สอง กล่าวถึง ปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน โดยนำตัวแปรอายุ เพศ สถานภาพสมรส และตัวแปรอื่นๆ มาร่วมพิจารณาในฐานะตัวแปรควบคุม เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความหมายและชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพอจะสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน

ในส่วนของการศึกษาถึงการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ผลการศึกษามีดังนี้

เพศ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า เพศหญิงจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 และเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรอายุ พบว่า ความสัมพันธ์คงเดิมในกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี แต่ในกลุ่มอายุมากกว่า 25 ปีขึ้นไป กลับไม่พบความสัมพันธ์ เมื่อควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ความสัมพันธ์คงเดิมเฉพาะผู้ที่ย้ายมาจากชนบท ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเพศไม่มีอิทธิพลต่อการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน

สำหรับปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน (เฉลี่ยต่อเดือน) พบว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ < 0.05 โดยเพศหญิงจะมีสัดส่วนของการส่งสูงกว่าชายในปริมาณเงินเฉลี่ยน้อยกว่า 1,000 บาท/เดือน และเมื่อปริมาณเงินเฉลี่ยมากขึ้น กลับพบว่า เพศชายมีสัดส่วนของปริมาณเงินที่ส่งกลับมากกว่าเพศหญิง และเมื่อนำตัวแปรสถานภาพสมรสมาควบคุม คงพบความสัมพันธ์เดิมทั้งในกลุ่มโสดและกลุ่มที่สมรส หรือเคยสมรส (หม้าย / หย่า / แยก)

อายุ จากการวิเคราะห์ผลในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน โดยพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อย จะมีสัดส่วนของการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมาก ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 และเมื่อควบคุมด้วยปัจจัยด้านสถานภาพสมรส พบว่า ความสัมพันธ์ยังเป็นเช่นเดิม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อายุมีอิทธิพลต่อการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน

ส่วนผลการศึกษาด้านปริมาณเงินที่ส่งกลับปรากฏว่า ผู้ที่มีอายุน้อยจะมีสัดส่วนของการส่งกลับสูงกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าในปริมาณเงิน $< 1,000$ บาท แต่เมื่อปริมาณเงินเพิ่มสูงขึ้น พบว่า ผู้ที่มีอายุมากมีสัดส่วนสูงกว่าผู้ที่ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อย เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเพศ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 แสดงว่า อายุมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน(เฉลี่ยต่อเดือน) และมักส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านในปริมาณเงินเฉลี่ยน้อยกว่า 2,000 บาท/เดือน แต่เมื่ออายุมากขึ้นตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ปริมาณเงินหรือสิ่งของที่ส่งกลับบ้าน(เฉลี่ยต่อเดือน) ก็จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน กล่าวคือ ส่งกลับในปริมาณเงินตั้งแต่ 2,000 บาทขึ้นไป

สถานภาพสมรส จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่าง สถานภาพสมรสกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า ผู้ที่เป็นโสดกว่าครึ่งหนึ่งจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากกว่าผู้ที่สมรส หรือเคยสมรส(หม้าย/ หย่า/ แยก) และเมื่อนำตัวแปรอายุมาควบคุม ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ยังคงเป็นเช่นเดิมในกลุ่มอายุน้อยกว่า 30 ปี แต่เมื่ออายุมากขึ้นไป กลับพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่สมรสแล้ว หรือเคยสมรส (หม้าย/ หย่า/ แยก) จะมีสัดส่วนของการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากกว่าผู้ที่เป็นโสด และเมื่อนำตัวแปรด้านการเขตที่อยู่อาศัยก่อนย้ายมาพิจารณาร่วมด้วย พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

ส่วนผลการศึกษาด้านปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน พบว่า สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน(เฉลี่ยต่อเดือน) โดยผู้ที่มีสถานภาพโสดจะมีสัดส่วนของการส่งเงินกลับในปริมาณเงินน้อยกว่า 1,000 บาท สำหรับผู้ที่มีสถานภาพสมรส หรือเคยสมรส (หม้าย/ หย่า/ แยก) มักจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านในปริมาณเงินที่มากกว่า 1,000 บาทขึ้นไป และเมื่อนำตัวแปรอายุมาเป็นตัวแปรควบคุม พบว่า กลุ่มอายุ 20 - 29 ปี ที่มีสถานภาพสมรสจะมีสัดส่วนของการส่งเงินมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด ในปริมาณเงินตั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป กลับพบว่า ผู้ที่สมรส หรือเคยสมรส(หม้าย/ หย่า/ แยก) มีสัดส่วนของการส่งเงินกลับในปริมาณเงินน้อยกว่า 2,000 บาท

อาชีพปัจจุบัน ผลจากการศึกษาในระดับ 2 ตัวแปร เพื่อหาความสัมพันธ์ ระหว่างอาชีพปัจจุบันกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ปรากฏว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านบริการ มีสัดส่วนของการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากที่สุด ซึ่งได้ผลไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 เมื่อนำตัวแปรระดับการศึกษาและสถานภาพสมรสมาพิจารณาร่วมด้วย พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพปัจจุบันกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านยังคงมีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มคนที่ส่งเงินกลับบ้านจะพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีสัดส่วนของการส่งกลับมากที่สุดในปริมาณเงิน $< 1,000$ บาท แต่เมื่อปริมาณเงินเพิ่ม 1,000 – 1,999 บาท พบว่า ช่าง/ กรรมกรมีสัดส่วนมากที่สุด และปริมาณเงินที่สูงกว่า 2,000 บาท จะพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพ/ วิชาการ/ บริหาร/ ข้าราชการ มีสัดส่วนมากที่สุด เมื่อนำมาทดสอบค่าความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi – Square) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 แสดงว่า อาชีพปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน แม้ว่าจะนำเพศมาเป็นตัวแปร

ควบคุมก็คงพบความสัมพันธ์เช่นเดิม ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากความมั่นคงของผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพ/ วิชาการ/ บริหาร/ ข้าราชการ จึงมีความสามารถในการส่งเงินจำนวนมากได้

ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่าง ระดับการศึกษากับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ทั้งสองตัวแปรไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่ำจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีระดับการศึกษาสูง และเมื่อนำตัวแปรด้านอายุมาพิจารณาร่วมด้วย พบว่า ความสัมพันธ์คงเดิม

และผลการศึกษาด้านปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน ปรากฏว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มักจะส่งกลับในปริมาณเงินที่น้อยกว่า 2,000 บาท/ เดือน ส่วนผู้ที่มีการศึกษาสูงในระดับมัธยมศึกษา หรือสูงกว่า มักส่งกลับในปริมาณเงินที่มากกว่า 2,000 บาทขึ้นไป/ เดือน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 แสดงว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน

เขตที่อยู่อาศัยก่อนย้าย จากการวิเคราะห์โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยก่อนย้ายกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน พบว่า ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตชนบท มีสัดส่วนของการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านสูงกว่าผู้ที่ย้ายมาจากเขตเมือง ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 เมื่อนำตัวแปรเพศ และสถานภาพสมรส มาเป็นตัวแปรควบคุม พบว่า ความสัมพันธ์คงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

ภาคที่อยู่อาศัยก่อนย้าย สำหรับผลการศึกษาค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างภาคที่อยู่อาศัยก่อนย้าย กับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ทั้งสองตัวแปร ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรด้านอาชีพปัจจุบัน และสถานภาพสมรส พบว่า ความสัมพันธ์เป็นเช่นเดิม นอกจากกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทางด้านวิชาชีพ/ วิชาการ/ บริหาร/ ข้าราชการ เท่านั้น ที่มีลักษณะผันแปรไป

ลักษณะการย้ายถิ่น ผลการศึกษาค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการย้ายถิ่นกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ปรากฏว่า กลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายมาคนเดียวมักจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรสถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัยก่อนย้าย พบว่า ในกลุ่มโสดมีผู้ที่ย้ายมาเพียงบางส่วนส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน

มากที่สุด แต่หากพิจารณาในกลุ่มที่สมรส หรือเคยสมรส จะพบความสัมพันธ์ผันแปรไป กล่าวคือ กลุ่มที่ย้ายมาคนเดียวจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากที่สุด เช่นเดียวกับผู้ที่มีท้องถิ่นต้นทางอยู่ในเมือง และเขตชนบท ซึ่งผลที่ได้ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระยะเวลาที่ย้ายมาอยู่ในแหล่งปลายทาง ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ย้ายมาอยู่ในแหล่งปลายทาง กับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน พบว่า ความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่นานกว่า 1 ปี จะมีสัดส่วนของการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านสูงกว่าผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในเวลาที่น้อยกว่า เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรอายุ พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ยังคงเดิม ยกเว้นในกลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 25 ปีขึ้นไป และได้นำตัวแปรสถานภาพสมรสมาควบคุมก็คงพบความสัมพันธ์เดิม กล่าวคือ ผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในช่วงแรกจะมีสัดส่วนของการส่งกลับสูงกว่า

สำหรับผลการวิเคราะห์ด้านปริมาณเงินที่ส่งกลับนั้น พบว่า ผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่นานกว่า 1 ปี จะมีสัดส่วนของการส่งกลับในปริมาณเงินน้อยกว่า 1,000 บาท แต่เมื่อปริมาณเงินเพิ่มสูงขึ้นผู้ที่เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ในช่วงแรกจะมีสัดส่วนของการส่งกลับมากกว่า หากทดสอบหาความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi – Square) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 แสดงว่า ระยะเวลาที่ย้ายมาอยู่ในแหล่งปลายทาง มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน

เหตุผลของการย้ายถิ่น ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลของการย้ายถิ่น กับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 และเมื่อนำตัวแปรอายุมาควบคุม พบว่า ความสัมพันธ์ยังคงเดิมในกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ยกเว้นกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่อายุ 30 ปีขึ้นไป กลับพบว่า ผู้ที่เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครด้วยเหตุผลเพื่อหางานทำใหม่ที่มีรายได้ดีกว่าเดิม ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

ตารางที่ 42 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ กับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ในภาพรวมโดยการวิเคราะห์แบบตารางไขว้ (Cross - Tabulation)

ตัวแปรอิสระ	ก่อนควบคุมตัวแปรอิสระ			หลังควบคุมตัวแปรอิสระ	
	χ^2	สมมติฐาน	มีนัยสำคัญ	สมมติฐาน	มีนัยสำคัญ
เพศ	18.173	X	**	X	.*
อายุ	35.403	X	**	X	.*
สถานภาพสมรส	54.953	X	**	X	.*
อาชีพปัจจุบัน	20.809	/	**	/	.*
ระดับการศึกษา	43.296	/	**	/	.*
เขตที่อยู่อาศัยก่อนย้าย	11.413	X	**	X	**
ภาคที่อยู่อาศัยก่อนย้าย	54.409	X	**	X	.*
ลักษณะการย้ายถิ่น	97.539	/	**	/	.*
ระยะเวลาที่ย้ายมาอยู่ในแหล่งปลายทาง	34.941	X	**	X	.*
เหตุผลของการย้ายถิ่น	56.628	X	**	X	.*

X เป็นไปตามสมมติฐาน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

/ ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

.* มีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะบางกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบที่นำมาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางหรือข้อเสนอแนะหลักอยู่ 2 ประการ คือ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายเข้ามาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เพศหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีและอยู่ในชนบทจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากกว่าเพศชาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสายใยครอบครัวและระบบครอบครัว ที่ปฏิบัติต่อกันมาตามบทบาทและหน้าที่ ทำให้มีความใกล้ชิดสนิทสนม รักใคร่ และมีความผูกพันต่อกัน จึงคิดจะช่วยเหลือโดยการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน ดังนั้นรัฐควรส่งเสริมระบบครอบครัวให้คงอยู่ต่อไป และแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมสนับสนุนที่เน้นความสัมพันธ์ของครอบครัว เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูทศเวที ที่จะเป็นแรงจูงใจให้ส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้าน นอกจากนี้รัฐควรส่งเสริมในเรื่องสิทธิและความเสมอภาคของสตรี โดยการยอมรับบทบาทและหน้าที่ให้มีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม และส่งเสริมให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานแรงงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจทั้งของตนเองและครอบครัวในทางที่ดีขึ้น

1.2 จากการศึกษาถึงปัจจัยเขตและภาคที่อยู่อาศัยก่อนย้ายที่แตกต่างกันของผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายมาจากชนบท มักจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากกว่าผู้ที่ย้ายมาจากเขตเมือง โดยผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มักจะส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากกว่าภาคอื่น ๆ ดังนั้นการกำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวและการกระจายรายได้ของประชากร จึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของเขตและภาคที่อยู่อาศัยก่อนย้าย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และความต้องการของประชากรที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่ต่าง ๆ กัน

1.3 จากการศึกษาถึงระดับการศึกษาของผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสอดคล้องกับการประกอบอาชีพปัจจุบันของผู้ย้ายถิ่น ที่พบว่า ผู้ย้ายถิ่นมักจะประกอบอาชีพทางด้านบริการ และมีรายได้น้อย ทำให้ปริมาณเงินที่ได้รับจากการส่งกลับ มีสัดส่วนน้อย จึงไม่ส่งผลต่อการพัฒนาในแหล่งต้นทางเท่าที่ควร ดังนั้นรัฐจึงควรส่งเสริมโดยการ

จัดอบรมวิชาชีพเพิ่มเติมให้กับผู้ย้ายถิ่นดังกล่าวเพื่อให้เกิดทักษะและมีอาชีพเสริมจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป

1.4 จากการศึกษาเรื่องปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน พบว่า เพศหญิงมีปริมาณเงินที่ส่งกลับมากกว่าเพศชายในกลุ่มที่มีปริมาณเงินน้อยกว่า 1,000 บาท แต่เพศชายจะมีปริมาณเงินที่ส่งกลับมากกว่าเพศหญิงในกลุ่มที่มีปริมาณเงินมากกว่า 1,000 บาทขึ้นไป และจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ส่วนหนึ่งน่าจะเนื่องมาจากเพศหญิงมีโอกาสหารายได้น้อยกว่าเพศชาย และยังพบอีกว่า ในบางอาชีพมีความแตกต่างกันในด้านรายได้ โดยเพศหญิงมีแนวโน้มจะได้รับรายได้ต่ำกว่าเพศชายที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ดังนั้นรัฐน่าจะส่งเสริมให้เพศหญิงมีรายได้เท่าเทียมกับเพศชายในกรณีที่ประกอบอาชีพเดียวกัน (แต่การศึกษาครั้งนี้ไม่มีตัวแปรรายได้) เพื่อที่เพศหญิงจะได้ส่งเงินกลับบ้านในปริมาณเงินที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าเพศหญิงมีความผูกพันกับครอบครัวมากกว่าเพศชาย

1.5 รัฐบาลควรส่งเสริมให้ทั้งเพศหญิงและเพศชายแสดงความกตัญญูต่อเวทีต่อบุพการี โดยการสนับสนุนให้ส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านมากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้นำเงินส่งกลับนั้นไปใช้ในการพัฒนามาตรฐานการดำรงชีวิตของครอบครัว ณ ท้องถิ่นเดิมให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการปลูกฝังค่านิยมอันดีของสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้มิได้มีจุดประสงค์หลักเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านโดยตรง จึงทำให้ตัวแปรบางตัวไม่สามารถนำศึกษาในครั้งนี้ได้ ดังเช่น ตัวแปรรายได้และความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว ซึ่งจากข้อจำกัดข้างต้นทำให้ผลการศึกษถึงการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านของผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานคร ยังคงขาดความสมบูรณ์ ดังนั้นการเก็บหรือสำรวจข้อมูลการย้ายถิ่นครั้งต่อไป จึงน่าจะนำตัวแปรดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาด้วยเพื่อประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ ให้ได้ผลการศึกษารอบคลุมและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 การศึกษาในส่วนของปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้านในครั้งต่อไป น่าจะเสนอสัดส่วนของปริมาณเงินที่ส่งกลับบ้าน ในรูปของจำนวนเงินมากกว่ากลุ่มจำนวนเงิน

2.3 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขวางออกไปอีก โดยอาจจะศึกษาเปรียบเทียบการส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านของผู้ย้ายถิ่นเข้าในเขตกรุงเทพมหานคร กับเมืองหลักของแต่ละภาคว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร